

Sygn. akt I Ns 432/16

POSTANOWIENIE

Dnia 20 listopada 2018 r.

Sąd Rejonowy w Piszcu I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSR Anna Lisowska

Protokolant: sekr. sąd. Judyta Masłowska

po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2018 r. w Piszcu na rozprawie

sprawy z wniosku E. S.

z udziałem M. C.

o stwierdzenie nabycia spadku po K. C. i J. C. (1)

I. Stwierdza, że spadek po K. C. c. F. i F.

zmarłej w dniu 30 maja 2014r. w P.

ostatnio stale zamieszkałej w P.

na podstawie ustawy nabyli:

- mąż J. C. (1) s. S. i W. w 1/3 części,
- córka E. S. c. J. w 1/3 części,
- wnuczka M. C. c. W. L. w 1/3 części;

II. Stwierdza, że spadek po J. C. (2) s. S. i W.

zmarłym w dniu 1 grudnia 2015r. w P.

ostatnio stale zamieszkałym w P.

na podstawie testamentu notarialnego z dnia 25 czerwca 2013r. nabyła w całości córka E. S. c. K. J.

III. Nakazuje zwrócić uczestniczce postępowania M. C. kwotę 131,20 zł z tytułu niewykorzystanej zaliczki.

IV. Orzeka, iż zainteresowane ponoszą koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Sygn. akt I Ns 432/16

UZASADNIENIE

E. S. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po:

- K. C. zmarłej 30 maja 2014 roku w P. oraz otwarcie i ogłoszenie testamentu zmarłej, sporządzonego 25 czerwca 2013 roku w formie aktu notarialnego, na mocy którego spadkodawczyni do całości spadku powołała córkę E. S.,

- J. C. (1) zmarłym 1 grudnia 2015 roku w P. oraz otwarcie i ogłoszenie testamentu zmarłego, sporządzonego 25 czerwca 2013 roku w formie aktu notarialnego, na mocy którego spadkodawca do całości spadku powołał córkę E. S..

Jako spadkobiercę ustawowego i tym samym uczestnika postępowania wnioskodawczyni wskazała wnuczkę spadkodawców M. C..

W dniu 28 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Piszcu otworzył i ogłosił wymieniony wyżej testament K. C. i J. C. (1).

Uczestniczka postępowania M. C. zakwestionowała ważność testamentu sporządzonego przez spadkodawczynię K. C. i wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychiatry na okoliczność, czy spadkodawczyni cierpiała na zaburzenia psychiczne i czy ewentualnie te zaburzenia miały wpływ na zdolność rozpoznania, świadomość swojego działania i możliwość pokierowania swoim postępowaniem w dacie testowania. W ocenie uczestniczki spadkodawczyni w chwili sporządzania testamentu znajdowała się w stanie wykluczającym świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli, co czyni ten testament nieważnym. W konsekwencji uczestniczka wniosła o stwierdzenie, że spadek po spadkodawczyni na podstawie ustawy nabyli: mąż J. C. (1), córka E. S. i wnuczka M. C. – w udziale po 1/3 części każdy z nich.

Sąd ustalił, co następuje:

Spadkodawczyni K. C. zmarła 30 maja 2014 roku w P., gdzie ostatnio przed śmiercią stale zamieszkiwała. W chwili śmierci pozostawała w związku małżeńskim z J. C. (1).

Spadkodawczyni pozostawiła po sobie córkę E. S.. Miała jeszcze syna W. C. (1), który zmarł 12 maja 1982 roku i pozostawił po sobie córkę M. C..

Innych dzieci, w tym pozamałżeńskich, przysposobionych, bądź takich, które zmarły, spadkodawczyni nie miała. Nikt spadku nie odrzucał i nie zrzekał się dziedziczenia.

Spadkodawczyni pozostawiła testament w formie aktu notarialnego, sporządzony 25 czerwca 2013 roku w miejscu jej zamieszkania przed notariuszem K. T., w którym do całości spadku powołała córkę E. S., oraz w którym wydziedziczyła wnuczkę M. C. wskazując, iż nie utrzymywała ona nigdy z nią kontaktów rodzinnych i nigdy nie próbowała nawiązać jakichkolwiek kontaktów.

W dacie testowania K. C. miała:

- rozpoznane zaburzenia psychiczne w postaci otępienia oraz organiczne zaburzenia urojeniowe,
- zlecone przyjmowanie pięciu leków psychotropowych, w tym dwóch leków przeciwpsychotycznych, jednego przeciwdepresyjnego, jednego prokognitywnego i jednego uspokajającego.

Z powodu otępienia i stosowanego leczenia kilkoma lekami psychotropowymi, spadkodawczyni miała zniesioną zdolność rozpoznania świadomości swego działania i możliwość pokierowania swoim zachowaniem w czasie testowania w dacie 25 czerwca 2013 roku.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu spadkodawczyni, odpis skrócony aktu zgonu W. C. (1), odpis skrócony aktu urodzenia uczestniczki postępowania oraz odpis skrócony aktu małżeństwa wnioskodawczyni k. 3 i 11; testament spadkodawczyni k. 4; zapewnienie spadkowe k. 21v; opinia biegłego sądowego z zakresu psychiatrii k. 463-468)

Spadkodawca J. C. (1) zmarł 1 grudnia 2015 roku w P., gdzie ostatnio przed śmiercią stale zamieszkiwał. W chwili śmierci był wdowcem.

Spadkodawca pozostawił po sobie córkę E. S.. Miał jeszcze syna W. C. (1), który zmarł 12 maja 1982 roku i pozostawił po sobie córkę M. C..

Innych dzieci, w tym pozamałżeńskich, przysposobionych, bądź takich, które zmarły, spadkodawca nie miał. Nikt spadku nie odrzucał i nie zrzekał się dziedziczenia.

Spadkodawca pozostawił testament w formie aktu notarialnego, sporządzony 25 czerwca 2013 roku w miejscu jego zamieszkania przed notariuszem K. T., w którym do całości spadku powołał córkę E. S., oraz w którym wydziedziczył wnuczkę M. C. wskazując, iż nie utrzymywała ona nigdy z nim kontaktów rodzinnych i nigdy nie próbowała nawiązać jakichkolwiek kontaktów.

(dowód: odpis skrócony aktu zgonu spadkodawczyni, odpis skrócony aktu zgonu W. C. (1), odpis skrócony aktu urodzenia uczestniczki postępowania oraz odpis skrócony aktu małżeństwa wnioskodawczyni k. 3 i 11; testament spadkodawczyni k. 4; zapewnienie spadkowe k. 21v)

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 926 § 1 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Tytuł powołania do spadku jest podstawowym i koniecznym wymogiem dziedziczenia.

Przepis art. 926 § 2 k.c. wyraża generalną zasadę, iż powołanie do dziedziczenia z testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym. Zasada ta zabezpiecza pełną realizację swobody w dysponowaniu majątkiem na wypadek śmierci. Testamentowy tytuł powołania do spadku wyłącza - z zastrzeżeniem wyjątku określonego w art. 926 § 3 k.c. - powołanie z ustawy, także wówczas, gdy osoby powołane w testamencie należą do kręgu spadkobierców ustawowych.

Zgodnie z art. 959 k.c. i art. 950 k.c. spadkodawca może powołać do całości lub części spadku jedną lub kilka osób, zaś testament może być sporządzony w formie aktu notarialnego.

Sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych (art. 944 § 1 k.c.).

Na zdolność testowania nie ma wpływu stan psychiczny (choroba psychiczna) testatora, gdyż takiej przesłanki negatywnej testowania przepisy nie wymieniają; stan taki może jedynie stanowić o wadzie oświadczenia woli testatora w warunkach prawnych, o których mowa w art. 945 § 1 k.c. (vide postanowienie Sądu Najwyższego z 30 kwietnia 1976 r. w sprawie III CRN 25/76, Legalis).

Przepis art. 945 § 1 pkt 1 k.c. stanowi, że testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli.

W literaturze podkreśla się, że przepis art. 945 § 1 pkt 1 k.c. nie wskazuje nawet przykładowo powodów, które mogą prowadzić do stanu wyłączającego świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli ani nie zawiera stwierdzenia, że stan taki może wynikać z jakichkolwiek przyczyn, jak czyni to art. 82 k.c. Wskazuje to na chęć ustawodawcy zapewnienia w możliwie najszerszym zakresie swobody testowania. Przy sporządzaniu testamentu brak świadomego albo swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli może wynikać z jakichkolwiek powodów, nawet jeżeli testator nie znajduje się w stanie nieprzytomności lub zakłócenia czynności psychicznych (vide postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2011 r. w sprawie I CSK 115/11, Legalis).

Celem ustalenia, czy spadkodawczyni cierpiała na zaburzenia psychiczne i czy zaburzenia te miały wpływ na zdolność rozpoznania świadomości swojego działania i możliwość pokierowania swoim zachowaniem w czasie testowania, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu psychiatrii.

Biegły psychiatra A. K., w oparciu o dokumentację medyczną spadkodawczyni znajdującą się w aktach sprawy (k. 51-78, 83, 114-191, 424-433, 499-450), stwierdziła jednoznacznie, że w dacie testowania, z powodu otępienia i stosowanego leczenia kilkoma lekami psychotropowymi, spadkodawczyni miała zniesioną zdolność rozpoznania świadomości swego działania i możliwość pokierowania swoim zachowaniem.

Biegła wskazała, że z dokumentacji medycznej spadkodawczyni wynika, że na 3 lata przed sporządzeniem testamentu rozpoczęła ona leczenie psychiatryczne. Po raz pierwszy zgłosiła się do psychiatry w PZP w dniu 07.05.2010r. z powodu ujawnianych przekonań urojeniowych. Tego samego dnia została skierowana i przyjęta do szpitala psychiatrycznego, gdzie przebywała do 28.05.2010r. z rozpoznaniem organicznych zaburzeń osobowości z elementami urojeniowymi. W wyniku leczenia uzyskano poprawę i zalecono leczenie przeciwpsychotyczne w warunkach ambulatoryjnych, czego jednak spadkodawczyni nie kontynuowała. Ponownie została przyjęta do szpitala psychiatrycznego po siedmiu miesiącach (27.12.2010r.-28.01.2011r.) z rozpoznaniem organicznych zaburzeń urojeniowych. Włączono leczenie przeciwpsychotyczne. Uzyskano poprawę i zalecono leczenie przeciwpsychotyczne w warunkach ambulatoryjnych, którego spadkodawczyni nie kontynuowała, stąd w miesiąc po wypisaniu, znowu była hospitalizowana w szpitalu psychiatrycznym (26.02.-17.03.2011r.). Obok treści urojeniowych stwierdzono wówczas upośledzenie procesów poznawczych i oprócz rozpoznania organicznych zaburzeń urojeniowych postawiono po raz pierwszy w dokumentacji psychiatrycznej rozpoznanie zespołu otępiennego.

Biegła wskazała, że w analizowanej przez nią szczegółowo całej dostępnej dokumentacji medycznej spadkodawczyni, która stanowi źródło obiektywnych danych medycznych o stanie zdrowia testatorki, znajduje się szereg adnotacji o stwierdzanych zaburzeniach funkcji poznawczych. Wśród nich kluczowe znaczenie ma opis zawarty w karcie oceny świadczeniobiorcy objętego pielęgniarstwą długoterminową domową, opatrzony datą 11.06.2013r. (czyli na dwa tygodnie przed sporządzeniem testamentu) i podpisany przez pielęgniarkę oraz lekarza: stan zdrowia chorej dość ciężki, całkowicie unieruchomiona, dezorientacja co do czasu i miejsca, kontakt słowny ograniczony z uwagi na chorobę psychiczną, niewyraźna mowa, chwilami pobudzenie i agresja (k. 75 akt sprawy).

Zdaniem biegłej, wszystkie dostępne adnotacje medyczne wskazują jednoznacznie na postępujący u K. C. proces upośledzenia funkcji poznawczych w przebiegu otępienia, które początkowo objawiało się łagodnym starczym zapominaniem poprzez narastające z czasem zaburzenia pamięci, spowolnienie psychoruchowe, zaburzenia myślenia i deficyty percepcji aż do stanu zaburzeń orientacji allopsychicznej z ograniczeniem kontaktu werbalnego. Powyższy stan wykluczał zdolność spadkodawczyni do świadomego podjęcia decyzji i wyrażenia woli w postaci testowania w dacie 25 czerwca 2013 roku.

Sąd w całości podziela opinię biegłego, bowiem spełniała ona stawiane jej wymogi, odzwierciedlała staranność i wnikliwość w badaniu zleconego zagadnienia, odpowiadała w sposób wyczerpujący, stanowczy i zrozumiały na postawione pytanie, a przytoczona na jej uzasadnienie argumentacja jest w pełni przekonująca. Zauważyć należy, iż opinia biegłego podlega, jak i inne dowody, ocenie według art. 233 § 1 k.p.c, lecz odróżniają je szczególne kryteria oceny. Stanowią je zgodność z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziom wiedzy biegłego, podstawy teoretyczne opinii, sposób motywowania oraz stopień stanowczości wyrażonych w niej wniosków. Opinia sporządzona została zgodnie z wymaganiami fachowości i niezbędną wiedzą specjalną. W szczególności biegły przy wydawaniu opinii dysponował całą dokumentacją medyczną spadkodawczyni.

Z uwagi na powyższe Sąd oddalił wnioski dowodowe wnioskodawczyni o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychologa i psychiatry, o przesłuchanie w charakterze świadków w obecności biegłego sądowego: notariusza K. T., lekarza W. C. (2) i pielęgniarkę G. G. oraz dowodu z dokumentacji bankowej, albowiem z uwagi na ustalenia poczynione przez Sąd i wyjaśnienie wszystkich istotnych okoliczności, były zbędne.

Do zeznań przesłuchanych w sprawie świadków Sąd podszedł z dużym dystansem. Oczywistym jest bowiem, że świadkowie swoimi zeznaniami chcieli wesprzeć stanowisko tego uczestnika postępowania, przez którego zostali zawnioskowani. Ponadto Sąd ocenił zeznania świadków przez pryzmat opinii biegłego sądowego, który to dowód był kluczowym dowodem dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

Wobec powyższego Sąd uznał, że testament spadkodawczyni K. C. został sporządzony w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli, przez co jest nieważny na podstawie art. 945 § 1 pkt 1 k.c. W konsekwencji, po odebraniu zapewnienia spadkowego od córki spadkodawczyni oraz po przeprowadzeniu dowodu z

dokumentów – odpisów skróconych aktów stanu cywilnego załączonych do akt sprawy, Sąd stwierdził, że spadek po zmarłej K. C. został odziedziczony na podstawie przepisów kodeksu cywilnego przez spadkobierców ustawowych.

W myśl przepisu art. 931 § 1 k.c., w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego dzieciom w częściach równych (art. 931 § 2 zd. 1 k.c.).

Ponieważ spadkodawczyni K. C. w chwili śmierci pozostawała w związku małżeńskim, miała córkę i nieżyjącego syna, który pozostawił córkę, spadek po niej w częściach równych nabyli: mąż J. C. (1), córka E. S. oraz wnuczka M. C. – po 1/3 części.

Jak wynika z zapewnienia spadkowego, wymienieni spadkobiercy nie podlegali ustawowemu wyłączeniu od dziedziczenia z tytułu odrzucenia spadku, zrzeczenia się go bądź uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia.

W związku z powyższym, w oparciu o art. 1025 § 1 k.p.c. i powołane wyżej przepisy, Sąd orzekł jak w punkcie I. postanowienia.

Wnioskodawczyni i uczestniczka postępowania nie kwestionowały ważności testamentu spadkodawcy J. C. (1).

Wobec powyższego Sąd uznał, że testament spadkodawcy J. C. (1) sporządzony w formie aktu notarialnego jest ważny i tylko on stanowi tytuł powołania do spadku.

Należy podkreślić, iż jedną z naczelnych zasad prawa spadkowego jest zasada swobody testowania. Osoba fizyczna ma prawnie zagwarantowaną możliwość swobodnego dysponowania majątkiem także na wypadek śmierci. Zgodnie z tą zasadą Sąd, w oparciu o art. 1025 k.c. i powołane wyżej przepisy, stwierdził, że spadek po J. C. (1), zgodnie z jego wolą wyrażoną w sposób ważny w testamencie z dnia 25 czerwca 2013 roku, nabyła w całości córka E. S..

Na marginesie jedynie podnieść należy, iż w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku Sąd bada jedynie, kto jest spadkobiercą (art. 670 k.p.c.). Sąd nie ustala składu i wartości spadku, które to kwestie są przedmiotem odrębnego postępowania o dział spadku (art. 684 k.p.c.).

O kosztach postępowania orzeczono w myśl art. 520 § 1 k.p.c, zgodnie z którym każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Koszt opłaty sądowej od wniosku w kwocie 100 złotych i opłaty od wpisu do rejestru spadkowego w kwocie 10 złotych poniosła zatem wnioskodawczyni, natomiast koszt opinii biegłego sądowego w kwocie 1 368,80 złotych poniosła uczestniczka postępowania. Jednocześnie, na podstawie art. 80 ust. 1 w zw. z art. 84 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2018r., poz. 300 j.t.), Sąd zwrócił uczestniczce kwotę 131,20 złotych tytułem niewykorzystanej zaliczki na opinię biegłego.